

Podstawy nauk o komunikacji społecznej i mediach pod redakcją naukową Jadwigi Woźniak-Kasperek i Janusza W. Adamowskiego, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2025, ss. 246. ISBN 978-83-67723-33-6.

Publikacja *Podstawy nauk o komunikacji społecznej i mediach* pod redakcją naukową Jadwigi Woźniak-Kasperek i Janusza W. Adamowskiego stanowi potrzebny i ważny wkład w dyskusję na temat kształtu, zakresu i perspektyw dalszego rozwoju dyscypliny nauk o komunikacji społecznej i mediach. Zmiana klasyfikacji dyscyplin przyniosła potrzebę ponownego przemyślenia i opisanie pól badawczych subdyscyplin tworzących nową dyscyplinę. Publikacja odpowiada na tę potrzebę – wyrażaną od dawna w środowisku – prezentując w sposób możliwie kompleksowy zręby teoretyczne i metodologiczne kluczowych subdyscyplin, co jest niezbędne dla lepszego zrozumienia całokształtu nauk o komunikacji społecznej i mediach jako dyscypliny.

Celem rozważań autorów jest przedstawienie w syntetyczny i uporządkowany sposób wybranych aspektów teoretycznych i metodologicznych kluczowych subdyscyplin tworzących obecnie dyscyplinę nauki o komunikacji społecznej i mediach (NoKSiM), a więc bibliologii i informatologii oraz nauki o mediach. Co istotne, jak podkreślają we wstępie redaktorzy, intencją, dla której omówione zostały elementy odróżniające od siebie poszczególne subdyscypliny, jest nie tylko pokazanie ich specyfiki, ale także, a może przede wszystkim, wskazanie punktów wspólnych i elementów odróżniających NoKSiM – jako całość – od innych dyscyplin. Istotnym celem książki, zdefiniowanym jasno przez redaktorów, jest również stworzenie okoliczności do wymiany poglądów, a także ich integracji, tak by wytworzyć nową, naddaną wartość badawczą.

Publikacja podzielona jest na trzy wyraźne, komplementarne części. W pierwszej, zatytułowanej: *Nauki o komunikacji społecznej i mediach: komponenty i otoczenie* zaprezentowano, zarówno dla bibliologii i informatologii, jak i dla nauk o mediach, rys historyczny rozwoju pola badań, aspekty związane z kształceniem kadr i dydaktyką, a także związki z innymi dyscyplinami i praktyką. Omówiono również kluczowe czasopisma oraz działalność towarzystw naukowych. Zwrócono uwagę na wyzwanie związane z koniecznością osiągnięcia równowagi między naturalnym poszerzaniem pola badań dyscypliny a pułapką nadmiernego eklektyzmu rozmywającego trzon i istotę NoKSiM.

W części drugiej, zatytułowanej *Bibliologia i informatologia: charakterystyka dyscypliny*, omówiono przedmiot, cele i kierunki badań, jak również ramy

metodologiczne i terminologiczne. Warto zaznaczyć, że na potrzeby rozważań prowadzonych w książce przyjęto rozumienie bibliologii i informatologii jako dwóch odrębnych, choć mocno ze sobą powiązanych, subdyscyplin. Ważnym wątkiem poruszonym w części rozważań o genezie rozwoju bibliologii jest wyjaśnienie jej związków z bibliotekoznawstwem. Jak zaznaczono, współczesne bibliotekoznawstwo, choć pozostaje w obrębie NoKSiM, coraz częściej jest także postrzegane jako element nauk o kulturze, co ma swoje konsekwencje. Zwrócono też uwagę na tradycje humanistyczne tej subdyscypliny oraz na miejsce komunikacji bibliologicznej w szerszym kontekście komunikacji społecznej. Następnie przedstawiono przedmiot, cele i kierunki badań informatologii oraz ramy pojęciowe, zwracając uwagę na rolę języka specjalistycznego jako narzędzia porządkującego i ułatwiającego sprawną komunikację, tak wewnątrz dyscypliny, jak i w relacjach do innych pól badań. Zaprezentowano szczegółowo zarówno ramy metateoretyczne, jak i aspekty metodologiczne badań informatologicznych.

W części trzeciej, *Nauki o mediach: charakterystyka dyscypliny*, przedstawiono genezę rozwoju pola badań, następnie kluczowe, światowe badania prasoznawcze i koncepcję *mass media research*. Odniesiono się również do najważniejszych teorii średniego stopnia, zwracając uwagę na problemy uniemożliwiające wytworzenie jednolitej teorii medioznawstwa i komunikowania masowego. Następnie dokonano przeglądu najważniejszych polskich badań praso- i medioznawczych. Zwrócono uwagę na ewolucję subdyscypliny i związane z tym procesem wyzwania. Zaprezentowano również kluczowe tradycje i metody badań medioznawczych.

Istotną częścią książki jest także obszerne zakończenie, w którym dokonano – zadeklarowanej we wstępie – próby wskazania obszarów wspólnych dla wszystkich omawianych subdyscyplin. Zwrócono uwagę na, stanowiącą pierwsze podobieństwo, genezę rozwoju subdyscyplin opartą silnie o aktywność praktyczną. Wskazano również, że najmocniej ugruntowanym wspólnym obszarem są nadal badania prasy oraz szeroko pojmowany kontekst funkcjonowania informacji w społeczeństwie.

Twórcy publikacji – zarówno autorzy, jak i redaktorzy, którzy przyczynili się do jej powstania – stanęli przed niełatwym zadaniem przedstawienia w stosunkowo niewielkim objętościowo wydawnictwie zrębów teoretycznych i metodologicznych subdyscyplin tworzących współcześnie NoKSiM, w tym aspektów historycznych, terminologicznych, organizacyjnych, kontekstów interdyscyplinarnych oraz szerokiego tła związanego z funkcjonowaniem dyscypliny jako całości. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje wartość książki jako dzieła porządkującego rozważania w tym obszarze, w którym trafnie dokonano procesów selekcji i syntezy materiału. Publikacja ma wysoką wartość poznawczą dla różnych grup czytelników – dla reprezentantów konkretnej subdyscypliny może stanowić użyteczny punkt referencyjny, dla przedstawicieli pozostałych subdyscyplin – okazję do poznania innych niż własne obszarów i metod badawczych, dla studentów i doktorantów zaś może stanowić rodzaj przewodnika czy też podręcznika.

Jak podkreślają redaktorzy książki, publikacja ma sprzyjać wzajemnemu poznaniu specyfiki poszczególnych subdyscyplin, odnalezieniu punktów wspólnych oraz generowaniu – poprzez zestawianie i konfrontowanie zróżnicowanych teorii, podejść czy perspektyw – nowej wartości badawczej. Wydaje się, że postawione cele zostały zrealizowane. Publikacja bez wątpienia będzie sprzyjać integracji dyscypliny, z zachowaniem jednak wyjątkowego i odrębnego charakteru każdej z subdyscyplin. Ma szansę stać się klasyczną, szeroko cytowaną pozycją teoretyczną, jak również swojego rodzaju podręcznikiem dyscypliny. Zapełnia lukę w literaturze przedmiotu, wnosząc wartościowy wkład w rozwój refleksji nad polem badań, teorią i metodologią nauk o komunikacji społecznej i mediach.

Magdalena Wójcik
ORCID 0000-0001-5059-858X
Uniwersytet Jagielloński
Instytut Studiów Informacyjnych

**Utwór dostępny jest na licencji
CC BY-NC-ND 4.0.**

Creative Commons
Uznanie autorstwa
Użycie niekomercyjne
Bez utworów zależnych
4.0 Międzynarodowe

**The article is made available under
the CC BY-NC-ND 4.0 licence.**

Creative Commons
Attribution
Non Commercial
No Derivatives
4.0 International